

פרק א

אוויר בחוץ היה אביך ויבש באותו יום, אחד מאותם ימי אביב חסרי זהות שטרם החליטו כביכול לאן הם שייכים, והמה נעים ונדים מקיצוניות אחת לשנייה, ממזג אוויר חורפי סוער למזג אוויר קיצי ולוהט.

דבי ירדה מהאוטובוס הממוזג היישר אל המדרכה הסואנת, שקידמה את פניה בהבל חם ומחניק. פסעה במהירות על פני המרצפות האפורות, רוצה בכל מאודה להגיע אל המקלט הפרטי שלה, שממוקם היה לפי שעה בסמטה הראשונה הפונה שמאלה מן הרחוב הראשי.

נשימותיה היו כבדות משהו. רק עתה, תוך כדי הליכה, נתנה דעתה על כך שבעצם לא אכלה ולא שתתה מאומה בשעות האחרונות. כוס המים האחרונה שלגמה הייתה במחלקה הכירורגית של בית החולים, שם ניסתה לשוחח עם הגברת שפילמן, וזה היה בערך בסביבות השעה עשר לפני הצהריים. היא העיפה מבט חטוף בשעונה. השעה היא, לא פחות ולא יותר, עשר דקות אחרי השעה שתיים. חישוב מהיר גילה כי היא מסתובבת בחום, בדרכים ובאוטובוסים, במשך כארבע שעות ללא שתייה מספקת. העיגולים השחורים המקפצים מול עיניה והרגליים הרועדות מוכיחים בעליל שהייתה זו בהחלט התנהגות אווילית וחסרת אחריות מצדה, ושהיא חייבת להגיע עכשיו לביתה מהר ככל האפשר.

חיטוט קל בתיק, וכבר שקשק צרור המפתחות בין אצבעותיה. עוד בניין אחד. טיפוס עייף על שלושים מדרגות, והיא כבר עומדת מול דלת ביתה, מסובבת את המפתח המתאים פעם ופעמיים ונכנסת.

טוב היה בבית שלה. שחררה את התיק הכבד מידה ונתנה לו ליפול ארצה. אחר פתחה את המקרר, חיפשה את קנקן המים הקרים ומזגה לעצמה שתי כוסות בזו אחר זו. רק עתה התפנתה להביט סביבותיה. התריסים היו מוגפים עדיין מהבוקר, וכרגע זה שירת אותה מצוין. קר היה בבית המוצל והשקט. הרגישה שדבר ראשון היא רוצה לנוח ולהתפרקד. להתפרקד ולהירגע, לעצום עיניים ולשתוק. אחר כך תקום, תבשל משהו לעצמה, תאכל, תסדר את המיטה מהבוקר, תטאטא קצת ותצא לקניות.

דבי חלצה נעליה ופסעה לעבר כורסת העור העמוקה, שניצבה בפינת החדר. הייתה זו הכורסה היחידה בבית; דבי קנתה אותה פעם בהזדמנות במכירת חיסול אחת. התיישבה בכורסה ונשענה על המסעד הרחב, נושמת אל תוכה נשימות עמוקות ואטיות.

יום העבודה שלה תם, ברוך ד'. חוץ מאותו ביקור מעצבן במחלקה הכירורגית, לא היו לה למזלה שום ביקורי בית נוספים, וכך יכלה לשוב הביתה מוקדם יחסית. הגברת שפילמן הזאת... איך אפשר לשכנע אותה לעזוב את מיטת בנה בן האחת עשרה ולחזור הביתה!?

אף על פי שהתכוונה להשתחרר ממשא היום ומענייני העבודה, לא הצליחה דבי, העובדת הסוציאלית המסורה, להינתק מן הקולות ומן המראות: שבוע קודם לכן נפצע הנער גבריאל. הוא הידרדר בלי שליטה על אופניו במורד רחוב תלול. הנער נפגע פגיעה קשה ברגליו ובידו השמאלית, ומחבטת הכידון בבטנו נגרמו לו שטפי דם פנימיים. הוא מגובס כולו, ויזדקק כנראה לאשפוז זמן

ניכר. ובינתיים אמו אינה משה ממיתתו, וכל ענייני הבית נשארו מוטלים על כתפיו של האב חסר האונים.

בשלב כלשהו החלו להגיע אל לשכת הרווחה העירונית פניות לעזור למשפחה. מתברר, שפרט לנער המאושפז יש בבית שפילמן עוד חמישה ילדים בגילאי עשר עד שנתיים.

האב, אברהם יקר, תלמיד חכם ובר-אורין, אינו מוצא ימינו ושמאלו בענייני מטבח, בישול והלבשת הילדים. עד התאונה הסתכמה בדרך כלל עזרתו בבית בהאכלת התינוק בשעת הצורך ובחינוך הילדים. בימים הראשונים לאשפוז נכנסו שכנות טובות בעובי הקורה, נטלו ילד או שניים, הכינו ארוחות צהריים ואפילו כיבסו את בגדי המשפחה במכונות הכביסה הביתיות שלהן. אולם כעבור שבוע, משהתברר שהשהות בבית החולים עלולה להימשך עוד שבועות אחדים, החליטו שרשות סמכותית יותר תיכנס בעובי הקורה. יידרשו כאן כספים רבים ועזרה בתחומים שונים, ולשכנות הטובות יש ברוך ד' בתים משלהן... ילדי משפחת שפילמן הקטנים רוצים את אמא, וברור לכולם שכך המצב אינו יכול להימשך. ומכאן התגלגלה הביורוקרטיה במהירות ונעצרה לרגליה של דבי.

"את תטפלי במקרה הזה", אמרה לה האחראית הראשית, מיכל. "צריך לדאוג שהמשפחה תחזור לשגרת חיים רגילה מהר ככל האפשר. יש למצוא דרכים למלא את מקומה של האם ליד הילד. בבית מחכים לה הילדים האחרים..."

בבוקר זה של תחילת סיפורנו נערכה ההיכרות הראשונה בין דבי, העובדת הסוציאלית, לגברת שפילמן. בבית המוצל על הכורסה השחורה, מול הפסנתר האהוב עליה, הרגישה דבי עד כמה הייתה הפגישה הזאת מתסכלת ומקוממת.

לאחר שענתה תשובות בסיסיות ראשוניות, כמו שם, כתובת ושמות הילדים, שאלה גברת שפילמן את דבי: "ומה עכשיו? מה

יעזור לי השאלון הזה? האם תתנו קצבה כלשהי שתעזור לנו למלא את הצרכים החדשים שנוצרו?"

"בקשר לכספים, אנחנו נעזור לכם בייעוץ, נכוון אתכם למקומות הנכונים וגם ניתן המלצות. אבל העזרה שלנו מתבטאת יותר במתן שירותים. אנחנו רוצים למצוא מחליף או מחליפה, שיוכלו לשבת ליד בנק ולאפשר לך שיבה הביתה, להמשיך את תפקודך כאם..."

"תפקידי כאם הוא לשבת ליד הילד עד שיבריא!" נתקשחו שרירי פניה של אמא שפילמן. היא קפצה פיה וזקפה סנטרה בהחלטיות מתריסה. מן הסתם לא הייתה דבי הראשונה שניסתה לדבר על לבה בעניין זה.

דבי הוסיפה לשכנע. "הילד יצא כבר מכלל סכנה, ברוך ד'. ככל הידוע לי, הוא נמצא כאן במעקב ובהליך שיקומי. לא יקרה לו כלום אם תעזבי אותו למספר שעות ביום. תוכלי לנוח כראוי, לאכול בצורה מסודרת. ראי, את חיוורת כל כך, עיניך שקועות מעייפות, חבל..."

"אין זה הזמן לחשוב על עצמי, נכון? הילד זקוק לי..."

"גם שאר הילדים..." הצליחה דבי להעיר כנגדה.

"שאר הילדים בריאים ב"ה", הפטירה האם וקולה מרעיד.

"זה נכון, אבל גם הם רוצים אמא."

"הם יוכלו לסבול... אבא שלהם נמצא אתם. הוא אבא טוב. והשכנות דואגות פה ושם..."

"אינך יכולה לסמוך על השכנות עד אין קץ", אמרה דבי בטון תקיף מעט. "אנחנו רוצים למצוא לך מחליפים ומחליפות, שיימצאו פה במשמרות. נעזור לך להתארגן מחדש..."

"תודה רבה לכם", קטעה אותה גברת שפילמן. "אני מבינה שאת רוצה לעזור. אבל גבריא לא נרגע עדיין, ואני צריכה לחשוב על זה. אני עייפה מאוד עכשיו. כל הלילה לא ישנתי. לילד היה חם, והוא מגובס מכף רגל ועד ראש. איך אפשר לעזור ילד במצב כזה?" והיא התחילה לבכות...

דבי קמה להגיש לה כוס מים ושתתה גם היא. היא הרגישה שדיברה די להיום. אמרה עוד אי אלו מילים של נוחם ועידוד, ועזבה.

הציור הבלתי גמור שעמד על הכן מולה, ליד הפסנתר השחור, פער כעת לעומתה לוע שחור הנתון בתוך מערבולת של גלים כחולים. מתי תסתום את הלוע הזה, תעביר עליו את מכחולה בצבעים בהירים של לבן ותכלת, ולא תיתן לו להמשיך לאיים עליה כל פעם מחדש? אף פעם אינה גומרת ציורים. תמיד רק מתחילה וכמעט גומרת. הרבה בדי ציור וקנווסים צבועים למחצה ממלאים לה את רצפת המרפסת הצרה, המכחולים טבולים תמיד בתוך המים, וצבעי השמן מוכנים לצביעה. ברגעים של אי שקט או סערה בלתי נשלטת, היא קמה ומציירת עד שהסער נגמר, וגם הציור. אבל זה האחרון, צריך לסיים אותו. הלוע השחור כאילו שואב אותה אליו, והיא רוצה לשרוד. תעביר עליו עוד הערב מכחול טבול בצבע רך ונעים, והחור השחור שוב לא יטריד אותה.

מדוע אמא שפילמן אינה מבינה שגם הילדים בבית זקוקים לה? אתמול ערכה שם ביקור בית. במטבח שרר חוסר סדר מוחלט. היו שם רק שני ילדים, הגדולה בת העשר ועוד אחת בת חמש. "אני לא רציתי ללכת לשכנים", אמרה הגדולה, "אני כבר מסוגלת להישאר לבד. וגם חנהל'ה רוצה להיות אתי." חנהל'ה בת החמש אמרה שהן תחכינה פה לאבא, כי רבקי של השכנה כבר לא חברה שלה והן רבות.

כן, יש להן בייסקוויטים בבית שאבא השאיר לפני שהלך אל הכולל. הוא לומד ומתפלל, כדי שגבריאלי כבר יבריא ואמא תוכל לחזור הביתה...

מדוע האמא אינה מעוררת בה מספיק אמפתיה? והלא היא מסכנה כל כך. לקבל באמצע החיים את הלם הידיעה על פציעתו של בן, להתנדנד בין תקווה לייאוש... אז מדוע היא אינה מבינה אותה מספיק? מדוע היא, דבי, רואה לנגד עיניה כל הזמן את הילדים שבבית? חנה'לה והאחות הגדולה, שאפילו את שמה לא שאלה... לבה יוצא אליהן. לו יכלה, הייתה היא בעצמה נשארת אתם. ילדים שמחכים לאמא, ואמא לא באה. הרי זה נורא... רצתה להירגע ולא הצליחה. אולי תפרוט מעט על הפסנתר? אולי תגמור את הציור? היא נעמדה על רגליה, והן הובילוה ישר למטבח. פשוט צריך לאכול משהו! מה יש לאכול?

פתחה את המקרר. הוא היה ריק.

פרק ב

קרר ריק לא היה בבחינת חיזיון נדיר בביתה של דבי. כבר מזמן הפסיקה לחלום על איזו פיה טובה, שתתגנב אל ביתה בבקרים ותבשל את ארוחותיה. תמיד אפשר למצוא איזו ביצה עזובה חבויה בפינה, לשלוק אותה או לסגנה לחביתה טעימה, ובערב, כשהעשתונות שבים אליה, ללכת לסופרמרקט שבקצה הרחוב ולמלא את החסר. מורגלת הייתה באורח חיים כזה עוד מימי ילדותה, לפני שנעמדה על רגליה והפכה לעובדת סוציאלית.

היא הייתה אז ילדה קטנה. היא הייתה הבכורה והייתה אחראית על עוד ארבעה אחים קטנים, וקרה שהמקרר היה ריק ולא היה מה לאכול בצהריים. היא נזכרת שהם, הילדים, אפילו לא התמרמרו ולא חשו בשום כעס, רק בקרקורי הרעב המכאיבים מבפנים ובאיזו עצבות סמויה שאי אפשר היה להבחין בה מבחוץ. אמא שלהם תמיד הייתה בעבודה, ותמיד הייתה עסוקה מאוד ברעיונות חשובים ונשגבים משהו, עד שדומה היה שענייני האוכל הפעוטים פשוט לא נחשבו בעיניה.

"מה הבעיה?" הייתה שואלת במבט קצת מאשים את בתה הבכורה, דבי. "אילו היית בודקת היטב במזווה, היית מבחינה בשקית האינסטנט של תפוחי האדמה. כוס מים — וכבר יש לכם מחית תפוחי אדמה מושלמת. גם שקיות אבקת מרק יש לנו פה בשפע, והנה הבאתי גם שניצללים מוכנים של עוף אמתי." לא שאמא לא דאגה להם, היא הייתה אמא טובה. אבל היום, ממרום